

attachés and about 150 archeological missions. What is more, the committees of the Dante Alighieri Society and the organizations administering the Italian language courses in accordance with law no. 153/71 are added. It is a large network that must adapt to new foreign policy needs, trying to overcome not only a number of structural shortcomings, but also the geographical distribution of ministerial offices abroad, which no longer corresponds to the development of the world, politics and economy.

Today's globalization processes, new geopolitical imbalances and a serious global economic and financial crisis have forced the Italian Foreign Ministry and the National Commission for the Promotion of Italian Culture Abroad to reconsider the activities and reorientation of functions and activities of Italian cultural institutions in reforming the state system. In the last three years, the need for savings in government spending has resulted in a constant and consistent decrease in resources for the country's international projection; so, in order to ensure the competitiveness of the Italian cultural offer, it is also necessary to adapt the mission and activities of the cultural institutions. The new founding principles, developed in March 2012, aimed to revolutionize the organization and management of the structure of the spread of the Italian language and culture abroad, largely interfering with the activities of Italian cultural institutions.

They can be summarized as follows.

Italian culture is a strategic asset for the entire state system.

This role is expressed in terms of:

- a resource for the national economy;*
- investments for the design of our production system;*
- employment opportunities for new generations.*

This is one of the most effective foreign policy tools for:

- promotion of the general image of the country abroad;*
- supporting the process of internationalization of our companies;*
- assistance to government actions at the international level.*

The promotion of the Italian language and culture abroad has positive consequences for the country's economy, where intellectual resources, cultural heritage, creativity, innovation and research are indispensable capital for recovery and growth.

To fully understand all the opportunities that can provide the promotion of culture in an increasingly complex and competitive international scenario, it is necessary to adapt the mission of cultural institutions to targeted strategies that can involve all components of the state system.

It is concluded that Italian public diplomacy is focused on promoting cultural achievements, significant achievements of Italy in cinema, cuisine, fashion, many tourist destinations and more.

An extensive network of Italian institutes of culture, Italian schools, and lectureships represents the Italian model of public diplomacy. The Italian Foreign Ministry actively uses universities to promote its interests, promote the Italian language and culture abroad. In general, it should be noted the high efficiency of the Italian model of public diplomacy, even taking into account the relatively low amount of funding. At the same time, the involvement of Italian producers in the promotion of Italy abroad is also positive.

Keywords: public diplomacy, Italian Cultural Institute, Dante Alighieri Society.

УДК 329.63:502.14

Я. Б. Турчин
О. Я. Івасечко

**«КЛІМАТИЧНІ СТРАЙКИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ
НА ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ЗМІНИ КЛІМАТУ**

Розглянуто особливості появи кліматичного страйку на планеті як способу громадськості привернути увагу щодо необхідності боротьби із глобальною проблемою зміни клімату. З'ясовано ключові мотиви, які спонукали шведську екоактивістку Г. Тунберг до проведення шкільного страйку з питань зміни клімату. Проаналізовано історію виникнення, цілі, методи та інструменти кліматичного страйку міжнародної неурядової екологічної організації 350.org. Визначено засади діяльності представників радикального екоактивізму «Extinction Rebellion». У висновках охарактеризовано майбутнє кліматичного страйку у світі з огляду на поширення світової пандемії COVID-19.

Ключові слова: кліматичний страйк, зміна клімату, глобальне потепління, екоактивізм, *Fridays for Future*.

DOI 10.34079/2226-2830-2020-10-27-162-171

Сьогодні глобальна проблема зміни клімату поряд із пандемією коронавірусу «COVID-19» та її наслідків для економіки в глобальному вимірі є ключовими питаннями порядку денного принаймні для більшої частини акторів в системі міжнародних координат. Проблема зміни клімату несе не тільки суттєву загрозу, але й виступає каталізатором різноспрямованих проявів суспільного невдоволення з боку громадян різних країн. Це, передусім, пов'язано із нестачею прісної води, продовольчою проблемою, бідністю, масовою міграцією та загрозами для інших галузей промисловості, які нерозривно пов'язані із забезпеченням добробуту для населення (енергетика, транспорт, сільське господарство).

Нині людство стало свідком поширення глобальної екологічної кризи на планеті. За міжнародними оцінками, сучасний рівень антропогенного тиску на біосферу через стрімкий економічний розвиток, бурхливий приріст населення планети, неконтрольоване використання природних ресурсів набув кризового характеру та матиме непоправні наслідки для майбутніх поколінь в цілому.

З огляду на вкрай негативні прогнози щодо впливу глобальної проблеми зміни клімату на навколишнє середовище та існування реальної загрози людству суспільство консолідувалось задля пошуку способів недопущення екологічної кризи на планеті та формування конкретних механізмів боротьби із зміною клімату. Екологічна криза супроводжується зростанням громадського невдоволення через недотримання провідними лідерами країн світу задекларованих намірів щодо боротьби із зміною клімату. Об'єднавшись довкола спільної ідеї, екоактивісти ініціювали проведення акцій протесту, страйків і демонстрацій з метою привернути увагу представників вищих політичних кіл до глобальної кліматичної проблеми.

Кліматичний страйк став новим феноменом у суспільному житті низки країн, відтак станом на 2020 р. у вітчизняних наукових колах відсутні окремі комплексні дослідження цього вияву всенародного невдоволення, його ефективності чи реакції урядів на відповідні акції протесту. У зарубіжному науковому дискурсі глобальну проблему зміни клімату та її вплив на екологічне майбутнє в цілому та окремо права людини досліджували експерт міжнародного права з Нідерландів М. Веверінке-Сінгх та координатор програми з глобального управління ООН В. Паоло Ю [0]. Учасники, мотиви та перебіг кліматичних страйків у європейських містах знаходить своє відображення у наукових працях М. Уолстрома, П. Коциби, М. де Відта та Й. де Мура [0]. Разом з тим, джерельною базою дослідження стали публікації на офіційних веб-сайтах організацій, залучених до кліматичного страйку – FridaysforFuture [0], 350.org [**Ошибка! Источник ссылки не**

найден.]; Extinction Rebellion [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], публікації у Віснику НАТО [0], положення Рамкової конвенції ООН про зміну клімату [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] та ін. Метою дослідження визначається аналіз кліматичних страйків як форми виявлення громадського невдоволення щодо ставлення урядів країн світу до вирішення глобальної проблеми зміни клімату, характеристика їх інструментів та методів діяльності.

Британський словник Коллінза назвав головним словосполученням 2019 р. – «Climate strike», що в перекладі визначається як «кліматичний страйк». Мова йде про поняття, що позначає людей, які залишають роботу чи школу аби у такий спосіб привернути увагу міжнародної спільноти щодо необхідності боротьби із глобальною проблемою зміни клімату. Для прикладу, «Climate strike» в 2019 р. використовувався у 100 разів частіше, порівняно з роком раніше [0].

У нещодавньому повідомленні Міжнародної неурядової організації «Amnesty International» зазначається, що уряди країн світу спрямовують недостатньо зусиль для боротьби із глобальною проблемою зміною клімату, що, зважаючи на сучасний стан екології та навколишнього середовища, можна сміливо інтерпретувати як найбільше порушення прав людини за всю історію. Конституції більшості країн світу передбачають низку невід'ємних прав для своїх громадян, які, у свою чергу, нерозривно пов'язані із станом клімату на планеті. До них, зокрема, належать право на життя, на здоров'я, право на житло, на якісну питну воду та санітарію. Зміна клімату, безсумнівно, є одним з основних інструментів, який може посилити нерівність між розвиненими країнами та державами, що розвиваються, між різними етнічними групами, націями, людьми різної статі, а також між поколіннями. З огляду на це, у сучасному світі звичним явищем стали різного роду протести та акції проти зміни клімату, до яких з кожним роком приєднується все більше й більше небайдужих.

Переломним моментом у боротьбі із зміною клімату стали події 2018 р., коли молодь з усього світу об'єдналася заради захисту довкілля. Ініціатором протестів, які у вкрай короткий термін набули світового масштабу, стала кліматична активістка зі Швеції Грета Тунберг. У серпні 2018 р. школярка виступила з протестом біля будівлі шведського парламенту з метою привернути увагу шведських державних діячів щодо проблеми зміни клімату.

Так, ще 20 серпня 2018 р. 15-річна Г. Тунберг вирішила, що не буде ходити в школу до тих пір, поки політики не звернуть увагу на проблему посухи і лісових пожеж в Швеції, спричинених глобальним потеплінням. До парламентських виборів у країні залишалось тоді близько трьох тижнів. Грета взяла саморобний плакат з гаслом Skolstrejk For Klimate («Шкільний страйк заради клімату») і пачку роздрукованих флаєрів з коротким текстом, що пояснював, чому вона прогулювала шкільні заняття та стояла біля будівлі шведського Ригсдагу. «Ми, діти, часто не робимо те, що нас змушують робити дорослі. Ми чинимо як дорослі. І якщо вам, дорослим, начхати на моє майбутнє, то начхати і мені. Мене звуть Грета, я навчаюся у дев'ятому класі. І я відмовляюся ходити в школу до парламентських виборів в країні», – зазначала юна активістка. У той же день про школярку стали писати в соціальних мережах. До кінця тижня до протесту приєдналися кілька десятків людей, деякі члени парламенту висловили Греті підтримку, а про страйк розповіли у провідних шведських ЗМІ та на місцевому телебаченні.

8 вересня 2018 р., за день до парламентських виборів у Швеції, Г. Тунберг оголосила про свої наміри продовжувати кліматичний страйк, використовуючи нове гасло «П'ятниці

заради майбутнього» та закликала всіх бажаючих приєднатися до її боротьби й ініціювати акції протесту біля будівель парламенту в усіх країнах (на відповідні кроки школярку надихнула кампанія проти зброї, яку почали школярі з Флориди після того, як в лютому 2018 р. в одній з американських шкіл зловмисник розстріляв 17 осіб). Ініціативу Г. Тунберг підтримала молодь з усього світу, юні екоактивісти стали публікувати фотозвіти про свої акції в соціальній мережі Інстаграм з відміткою #Fridaysforfuture [0].

Основним мотивом кліматичного страйку шведської школярки став заклик до уряду Швеції вживати усіх необхідних заходів, щоб середнє підвищення температури на планеті знаходилося в межах 2°C. Відповідні вимоги щодо обмеження розробили вчені для Паризької угоди із зміни клімату 2015 р. Досягти такого результату Г. Тунберг пропонує через скорочення викидів вуглекислого газу на 15%, як і прописано в угоді.

Напередодні 25 кліматичної конференції ООН в Мадриді (2-13 грудня 2019 р.) ООН оприлюднила доповідь, закликаючи міжнародне співтовариство терміново діяти, щоб скоротити викиди парникових газів на планеті. Масовий кліматичний страйк, ініційований з метою привернути увагу до закликів суспільства, спричинений, з-поміж іншого, недостатньою поінформованістю людей, ЗМІ на державному рівні про зміну клімату та відсутністю конкретних заходів задля попередження майбутніх катаклізмів. За словами екоактивістів, уряди країн більшою мірою зосереджені на тому, як виграти чергові вибори, позаяк витратити зусилля та інші матеріальні ресурси на вирішення глобальних викликів майбутнього до цього часу не додавало авторитету та підтримки електорату (у великій політиці досі побутують думки, що пропонувати непопулярні заходи, які спонукають людей менше літати на літаках та вживати менше м'яса, неминуче позначатися на власній кар'єрі). Світові економіки поки що неготові приймати ефективні і довгострокові рішення, які могли б врятувати нашу вразливу планету від екологічної деградації. Завдана шкода докільню набуває всесвітнього характеру швидше, ніж скоординоване глобальне реагування міжнародного співтовариства, потреба у якому з кожним роком все більше зростає [0].

Вплив зміни клімату, який особливо гостро відзначається останні кілька років – це лише початок майбутніх, більш серйозних наслідків. Багатомільйонна, проте у світовому масштабі все ще відносно невелика частина громадськості починає усвідомлювати це і закликає уряди до більш рішучих дій. Г. Тунберг через «Шкільні страйки за клімат» надихнула глобальні протести молоді через недотримання країнами задекларованих цілей.

Поряд з шкільними протестами молоді особливої уваги заслуговує й інша громадська організація, створена з метою боротьби з глобальною кліматичною кризою. Йдеться про об'єднання 350.org. Його учасники у заявлених намірах висловлюють прагнення покласти край використанню викопного палива і перейти до відновлюваної енергії через проведення глобальних стихійних ініціатив «знизу».

Число 350 у назві організації означає 350 ppm (частин на мільйон) вуглекислого газу, який визначений як безпечний максимально-допустимий рівень, щоб уникнути переломного моменту в кліматі.

Дослідник клімату NASA Д. Хансен стверджував, що будь-яка концентрація CO₂ в атмосфері вище 350 ppm небезпечна. Науковець, зокрема, висловив думку, що якщо людство хоче зберегти планету, схожу на ту, що була створена, палеокліматичні докази і поточні зміни клімату свідчать про те, що кількість CO₂ має бути знижена до максимум 350 частин, але аж ніяк не зберігати вищий рівень чи навіть зростати [0]. Проте статистичні дані свідчать, що діоксид вуглецю, основний парниковий газ, виріс до 396 ppm вже у 2013 р. Більше того, у травні 2013 р. дві незалежні групи вчених, що вимірюють CO₂ біля вершини

Мауна-Лоа на Гавайях, зафіксували, що кількість вуглекислого газу в атмосфері перевищила 400 частин на мільйон, ймовірно, вперше за більш ніж 3 млн. років історії планети. Показник забруднення перетнув 415 ppm в травні 2019 р. і його кількість продовжує зростати.

350.org заснований у 2008 р. в США групою університетських друзів разом з автором Біллом МакКіббеном, який написав одну з перших книг про глобальне потепління для широкої публіки. Першими акціями організації стали проведення глобальних днів дій, які об'єднали активістів та організації з усього світу, в тому числі оголошення Міжнародного дня дій зі зміни клімату 2009 р., створення Глобальної робочої групи в 2010 р., проведення велопараду світового рівня «Moving Planet» 24 вересня 2011 р. тощо. Зокрема, за оприлюдненою інформацією організації, під час проведення 15 Конференції ООН з клімату екоактивісти організували 5200 синхронізованих демонстрацій в день у 181 країні світу. Група повідомляє, що «найпоширеніший в світі день політичних акцій» відбувся у суботу, 24 жовтня 2009 р., повідомивши про 5245 демонстрацій у 181 країні [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Основними інструментами діяльності 350.org є організація мережевих кампаній, страйків на місцях, масових громадських акцій через співпрацю з великою мережею партнерських груп і організацій. З початку своєї діяльності активісти мобілізували тисячі добровольців-організаторів у більш ніж 188 країнах світу. Однією з останніх акцій стала участь у Глобальному кліматичному страйку, що виник за ініціативи руху «П'ятниці заради майбутнього» у період з 20 до 27 вересня 2019 р. Відомо, що більше 7,6 млн. осіб з 185 країн світу взяли участь у цьому заході, внаслідок чого Глобальний страйк з клімату став найбільшою кліматичною мобілізацією населення в історії.

Представники 350.org працюють над проведенням масових кампаній у багатьох державах, що спрямовані на досягнення низки визначених цілей – від протистояння будівництву та функціонуванню вугільних електростанцій і мега-трубопроводів до підтримки рішень у сфері поновлюваних джерел енергії та скорочення фінансових потоків на видобуток викопного палива.

Цілі 350.org включають в себе:

- 1) швидкий і справедливий перехід на 100% відновлювану енергію для всіх: прискорити перехід до нової, виключно нешкідливої енергетичної економіки, підтримуючи енергетичні рішення під керівництвом громад;
- 2) жодних нових проектів з добування викопного палива: зупинити та заборонити будівництво всіх проектів з добування нафти, вугілля та газу, застосовуючи місцеві резолюції та опір громад;
- 3) жодної копійки за брудну енергію: припинити ліцензування та фінансування компаній, що займаються добуванням викопного палива через позбавлення прав, припинення фінансування та обмеження подальшого отримання прибутку [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Методи діяльності кліматичних активістів включають в себе демонстрацію гігантських зображень числа 350, марші протесту, мітинги, екологічні навчання, поїздки на велосипедах, масові виконання пісень, «вечері без вуглецю», модернізацію будинків з метою економії енергії, висадку дерев, приготування страв на сонячній енергії, популяризацію бренду «350» серед спортсменів та ін.

Ні для кого не секрет, що діяльність екоактивістів не завжди знаходить підтримку, особливо з боку органів влади. Так, засновника Б. МакКіббена кілька разів заарештовували поза межами АЗС, де він стояв на знак протесту під час кампанії #ExxonKnew, вимагаючи

проведення розслідування та притягнення до відповідальності американської нафтовидобувної компанії Exxon, яка свого часу нівелювала та свідомо приховала від широкого загалу попередження науковців про те, що спалювання викопного палива може стати причиною зміни клімату. Більше того, внутрішні презентації, архівні документи та сучасні кліматичні моделі компанії підтверджують, що Exxon попередили не лише про можливу загрозу, але й про її «потенційно катастрофічні» наслідки [0].

Окремо варто відзначити зусилля 350.org щодо припинення гідравлічного фракінгу викопного палива. Так, держава Парана в Бразилії остаточно заборонила цю практику в 2016 р., також завдяки масовим акціям екоактивістів в Уругваї зупинили відповідні несанкціоновані дії поблизу Гарантійського водоносного горизонту. Продовжуються зусилля з припинення фракінгу в Каліфорнії. Відомо, що технологія фракінгу в контексті видобутку сланцевих вуглеводнів є однією з найбільш спірних і неекологічних методів видобутку корисних копалин. Особливість цього процесу полягає у безперервному бурінні великої кількості свердловин і частому проведенні гідророзривів, причому для обробки газоносного пласта використовується суміш з води, піску і високотоксичних хімікатів, які ґрунтові води розносять на десятки кілометрів навколо місця видобування. У зв'язку з цим, технологія фракінгу заборонена у низці країн. Крім того, більшість науковців підкреслює небезпеку появи землетрусів через використання подібної методики добування викопного палива. Так, у штаті Оклахома, США, де активно застосується фракінг, відбулося більше землетрусів, ніж в Каліфорнії. Виявлено, що землетруси можуть відбуватися навіть далеко від місць видобутку.

Комплексний аналіз майже 1500 наукових досліджень, урядових звітів та медіа-сюжетів щодо наслідків фракінгу показав, що метод буріння становить глибоку загрозу для здоров'я населення та клімату планети. Так, у шостому виданні Збірника наукових, медичних та медіа-знахідок, що демонструють ризики та загрози фракінгу, опублікованого медиками з питань соціальної відповідальності та медичними працівниками Нью-Йорка, встановлено, що у 90,3% всіх наукових досліджень за період 2016-2018 рр. щодо впливу фракінгу на здоров'я виявлено значну або потенційну його шкоду. Зокрема, науковці підсумували:

- 1) 69% досліджень якості води виявили небезпеку або фактичні докази забруднення води, пов'язаного з фракінгами;
- 2) 87% досліджень якості повітря виявили значні викиди забруднювачів повітря;
- 3) 84% досліджень, пов'язаних із ризиками для здоров'я людини, виявили ознаки шкоди або вказівки на потенційну шкоду [0].

Кліматичний страйк представників британського об'єднання Extinction Rebellion виник на тлі протистояння урядів країн світу та громадянського суспільства щодо майбутнього планети з огляду на антропогенну діяльність людини. Цей та інші рухи перегукуються із закликами низки вчених, які десятиліттями попереджали про небезпеку глобальної проблеми зміни клімату.

Рух «Extinction Rebellion», що у перекладі з англійської означає «Повстання проти вимирання», започаткований у Великій Британії в травні 2018 р. Активісти звертаються до урядів своїх країн з вимогою запровадження кліматичного надзвичайного стану. У порівнянні з активістами руху Fridays for Future, представники Extinction Rebellion відкрито заявляють про свою готовність порушувати закони задля виконання поставлених ними вимог.

На офіційному веб сайті організації кліматичні активісти визначають такі цілі своєї діяльності:

- 1) сказати правду: уряд повинен сказати правду шляхом оголошення надзвичайного кліматичного і екологічного стану та через співпрацю з іншими громадянськими інститутами, щоб у такий спосіб донести нагальність радикальних змін;
- 2) діяти зараз: уряд повинен почати діяти негайно, щоб зупинити втрату біорізноманіття (2020 р. – це рік збереження біорізноманіття на планеті) та зменшити до нуля викиди парникових газів за період до 2025 р.
- 3) поза політикою: уряд повинен створити Громадянську Асамблею з клімату та екологічної справедливості, керуватись прийнятими нею рішеннями [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

«XR», як називають себе представники руху Extinction Rebellion, не влаштовують звичайні звернення до влади або петиції. Вони наголошують: діяти потрібно вже зараз, а для цього можна – і варто – піти на тимчасове порушення громадського порядку. Активісти організації блокують дороги, залізничні колії і злітні смуги, влаштовують сидячі протести біля офісів компаній, які, на їх думку, причетні до глобального потепління.

«Ми віримо в теорію змін: потрібно мобілізувати 3,5% населення і вдатися до ненасильницької акції, яка завдасть обмежений економічний збиток і включає в себе елемент самопожертви. Так ми можемо змусити уряди вирішити проблему кліматичного і екологічного колапсу» – вважає представниця XR С. Мінтрам [0].

Діяльність Extinction Rebellion набула світового масштабу, починаючи з 2019 р. Так, 22 березня екоактивісти XR в Австралії оголосили «День Декларації» в Сідней, Мельбурні, Брисбені та Аделаїді. Основною вимогою демонстрантів став заклик до уряду та ЗМІ на офіційному рівні визнати і оголосити надзвичайний кліматичний стан в країні. Вже 15 квітня того ж року представники XR захопили Міжнародний кримінальний суд у Гаазі, утворивши ланцюг біля будівлі. За повідомленням лондонської поліції, з початку протестів екологічної кампанії Extinction Rebellion у центрі Лондона заарештовано 1065 осіб, у свою чергу 53 притягнуто до відповідальності. Подібні акції протесту організовані групами XR у Берліні, Брюсселі, Мадриді Гайдельберзі, Денвері, Мельбурні та Лозанні [0].

На вимогу протестувальників британський парламент все таки схвалив рішення про оголошення надзвичайної ситуації в галузі навколишнього середовища та клімату. Відповідне рішення було прийнято без голосування, що за повідомленням окремих депутатів, демонструє політичну волю з цього питання, однак у той же час, юридично не зобов'язує уряд діяти з метою виконання умов прийнятого документа [0].

17 квітня 2019 р. у Нью-Йорку група з 300 людей організувала акцію протесту біля міської ратуші з вимогою оголосити надзвичайний стан з клімату. Внаслідок сутичок поліція заарештувала 60 людей, інкримінуючи захоплення вулиці і розклеювання плакатів на вуличних ліхтарях. Пізніше, у червні 2019 р. в місті оголосили заявлений у вимогах «надзвичайний кліматичний стан» [0].

В суспільстві існують різні погляди щодо діяльності радикально налаштованих екоактивістів Extinction Rebellion. З часу свого створення організація досягла неабияких успіхів. Тільки в Німеччині зараз існує 120 місцевих груп XR і загалом близько 20 тис її членів. Чимало активістів висловило згоду бути заарештованими і опинитись у в'язниці, виходячи з методів діяльності організації. Одним із співзасновників «Повстання проти вимирання» є Р. Халлам, радикальний активізм якого неодноразово викликав суперечки.

Так, у вересні 2019 р. Р. Халлам був заарештований і звинувачений за спробу порушити повітряний рух в аеропорту Хітроу у Лондоні шляхом використання дронів [0].

Частина суспільства критикує організацію за їх нереалістичні вимоги. До прикладу, представники Групи Енергетичної і Кліматичної Розвідки (Energy and Climate Intelligence Unit), що займається інформаційною підтримкою журналістів, парламентаріїв та інших осіб, що мають відношення до питань енергетики й клімату, підтримують екоактивістів Extinction Rebellion за їх наполегливі дії та вимоги, однак зі свого боку вважають мету організації лише амбіцією. Члени неурядової організації на основі власних розрахунків зазначають, що технічно, політично та економічно немає абсолютно жодних шансів досягти нульових вуглецевих викидів до 2025 р. Для цього необхідно протягом наступних 6 років повністю припинити авіа перельоти, зупинити рух 38 мільйонів автомобілів та відключити 26 мільйонів газових котлів від обігріву приміщень [0].

Сьогодні як ніколи раніше немає сумнівів у тому, що саме антропогенний вплив на довкілля зумовлює прискорення парникового ефекту і, як наслідок, відбувається глобальне потепління. Відповідний висновок оприлюднено ще в Рамковій конвенції ООН зі зміни клімату, яка була прийнята під час зустрічі на вищому рівні в рамках саміту «Планета Земля» в Ріо-де Жанейро у 1992 р., і яку з тих пір ратифікувало 197 країн світу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Однак лише з появою Паризької угоди в 2015 р. сторони, які підписали конвенцію, визначили цільові показники та взяли на себе конкретні зобов'язання.

Цілком очевидно, що 2019 рік був роком клімату у всьому світі – з його масовими кліматичними ударами, надзвичайними погодними катастрофами, переглядом кліматичних зобов'язань окремих держав тощо. Сьогодні з великою ймовірністю можна провести паралелі між наслідками світової пандемії коронавірусу та змінами клімату, або ж реакцією світового співтовариства на COVID-19 та тим, що потрібно для боротьби з кліматичною кризою.

З огляду на пандемію, кліматичний страйк у 2020 р. набув іншого формату ніж очікувалось та проходить у онлайн-режимі. Поширення COVID-19 – це глобальна трагедія, якій, на відміну від ситуації зі зміною клімату, очевидний кінець, навіть якщо ніхто точно не знає, коли це настане. Коли карантини та заходи соціального дистанціювання скасуються, кліматичний страйк матиме шанс продовжити свою активність з того моменту, де він припинився наприкінці 2019 р. Наскільки успішно екоактивістам це вдасться, швидше за все, буде залежати від того, чи може цей рух максимально ефективно використовувати період карантину, коли публічні події у всьому світі, по суті, перебувають на паузі.

Підсумовуючи, варто зазначити, що кліматичний страйк як нова форма впливу на механізм прийняття рішень урядами країн світу є реакцією суспільства на глобальні катаклізми, які з кожним роком все частіше проявляються та вражають всіх без винятку, незважаючи на рівень економічного розвитку, соціальну, культурну чи іншу ситуацію в країні. Основними методами діяльності екоактивістів є проведення масових акцій протесту, демонстрацій, парадів, блокування вулиць на інші форми ненасильницького впливу, покликані привернути увагу до глобальної кліматичної кризи. Зміни клімату великою мірою не стоять на порядку денному більшості країн світу та не завжди знаходять підтримку з боку владної верхівки. Одна з причин повільної реакції світу на прояви кліматичної кризи, на наш погляд, криється у тенденції працювати ізольовано один від одного та залучати до вирішення урядові структури, створені в іншу епоху і покликані боротися з небезпекою іншого типу. Масштаб проблеми зміни клімату настільки великий, характер чинників

ризиком настільки комплексний і задіяно так багато гравців, що можна сміливо стверджувати, що світ ніколи раніше не був причетний до чогось подібного.

І хоча з боку громадськості звучить все більш гучний заклик до термінових дій, вирішальне слово як і раніше залишається на стороні управління. Визнання дійсності зміни клімату, співпраця всіх зацікавлених учасників і далекоглядне керівництво – серед принципово важливих кроків, які треба зробити заради досягнення поставлених цілей та консолідації країн навколо глобальної проблеми зміни клімату на планеті.

Список використаної літератури

1. Британский лидер «Extinction Rebellion» высказался о Холокосте [Электронный ресурс] // Портал ISRAland. – 2019. – 20 ноября. - Режим доступа : <http://www.isra.com/news/237870> ; Britanskiy lider «Extinction Rebellion» vyskazalsya o Kholokoste [Elektronnyy resurs] // Portal ISRAland. – 2019. – 20 noyabrya. - Rezhim dostupa : <http://www.isra.com/news/237870>

2. Вербеек А. Безопасность планеты: последствия изменения климата для безопасности [Электронный ресурс] / А. Вербеек // Вестник НАТО. – 2019. – 10 декабря. – Режим доступа : <https://www.nato.int/docu/review/ru/articles/2019/12/10/bezopasnost-planety-posledstviya-izmeneniya-klimata-dlya-bezopasnosti/index.html> ; Verbeek A. Bezopasnost planety: posledstviya izmeneniya klimata dlya bezopasnosti [Elektronnyy resurs] / A. Verbeek // Vestnik NATO. – 2019. – 10 dekabrya. – Rezhim dostupa : <https://www.nato.int/docu/review/ru/articles/2019/12/10/bezopasnost-planety-posledstviya-izmeneniya-klimata-dlya-bezopasnosti/index.html>

3. За что шведскую школьницу номинировали на Нобелевскую премию мира [Электронный ресурс] // Капитал. – 2019. – 19 марта. - Режим доступа : <https://www.capital.ua/ru/publication/125506-za-chto-shvedskuyu-shkolnitsu-nominirovali-na-nobelevskuyu-premiyu-mira#ixzz6HzK671Du> ; Za chto shvedskuyu shkolnitsu nominirovali na Nobelevskuyu premiyu mira [Elektronnyy resurs] // Kapital. – 2019. – 19 marta. - Rezhim dostupa : <https://www.capital.ua/ru/publication/125506-za-chto-shvedskuyu-shkolnitsu-nominirovali-na-nobelevskuyu-premiyu-mira#ixzz6HzK671Du>

4. Кліматичні протести в Лондоні: поліція затримала більше 1000 активістів [Електронний ресурс] // Gazeta.ua. – 2019. – 22 квітня. - Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/world-life/_klimatichni-protesti-v-londoni-policiya-zatrimala-bilshe-1000-aktivistiv/898893 ; Klimatichni protesty v Londoni: politsiia zatrymala bilshe 1000 aktyvistiv [Elektronnyi resurs] // Gazeta.ua. – 2019. – 22 kvitnia. - Rezhym dostupu : https://gazeta.ua/articles/world-life/_klimatichni-protesti-v-londoni-policiya-zatrimala-bilshe-1000-aktivistiv/898893

5. Павлюк О. Вуличні протести, нерішучі політики та Грета Тунберг: як у 2019 році боролися проти зміни клімату [Електронний ресурс] / О. Павлюк // Громадське телебачення – 2019. – 25 грудня. - Режим доступу : <https://hromadske.ua/posts/vulichni-protesti-nerishuchi-politiki-ta-greta-tunberg-yak-u-2019-roci-borolisya-proti-zmini-klimatu> ; Pavliuk O. Vulychni protesty, nerishuchi polityky ta Hreta Tunberh: yak u 2019 rotsi borolysia proty zminy klimatu [Elektronnyi resurs] / O. Pavliuk // Hromadske telebachennia – 2019. – 25 hrudnia. - Rezhym dostupu : <https://hromadske.ua/posts/vulichni-protesti-nerishuchi-politiki-ta-greta-tunberg-yak-u-2019-roci-borolisya-proti-zmini-klimatu>

6. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044 ; Ramkova konventsia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii pro zminu klimatu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044
7. 350.org [Electronic resource]. – Mode of access : <https://350.org/about/> ;
8. Calma J. 2019 is the year of the 'climate strike'. Climate strike is officially the word of the year [Electronic resource] / J. Calma // The Verge. – 2019. – Mode of access : <https://www.theverge.com/2019/11/8/20955589/climate-strike-word-of-the-year-collins-dictionary>
9. Compendium of Scientific, Medical, and Media Findings Demonstrating Risks and Harms of Fracking (Unconventional Gas and Oil Extraction) [Electronic resource]. - Sixth Edition. - New York : Concerned Health Professionals of NY, 2019. - 361 p. - Mode of access : <https://www.psr.org/wp-content/uploads/2019/06/compendium-6.pdf>
10. Extinction Rebellion [Electronic resource]. – Mode of access : <https://rebellion.earth/the-truth/about-us/>
11. ExxonKnew: The Campaign That Started It All [Electronic resource] // Center for Climate Integrity. – Mode of access : <https://payupclimatepolluters.org/campaigns/exxonknew#undefined>
12. More Than 60 Arrested During Climate Demonstration in Manhattan [Electronic resource] // CBS New York. – 2019. – April 17. - Mode of access : <https://newyork.cbslocal.com/2019/04/17/arrests-at-climate-change-demonstration/>
13. Protest for a future: Composition, mobilization and motives of the participants in Fridays For Future climate protests on 15 March, 2019 in 13 European cities [Electronic resource] / ed. by M. Wahlström, P. Kocyba, M. de Vydt, J. de Moor. - Mode of access : https://protestinstitut.eu/wp-content/uploads/2019/07/20190709_Protest-for-a-future_GCS-Descriptive-Report.pdf
14. Target Atmospheric CO₂: Where Should Humanity Aim? / [J. Hansen, M. Sato, P. Kharecha etc.] // The Open Atmospheric Science Journal. – 2008. - Vol. 2. - P. 217-231.
15. UK Parliament declares climate change emergency [Electronic resource] // BBC News. – 2019. – 1 May. - Mode of access : <https://www.bbc.com/news/uk-politics-48126677>
16. Webster B. What are Extinction Rebellion's demands? [Electronic resource] / B. Webster // The Times. – 2019. – 17 April. - Mode of access : <https://www.thetimes.co.uk/article/what-are-extinction-rebellions-demands-ttqjp0v22>
17. Wewerinke M. Addressing Climate Change through Sustainable Development and the Promotion of Human Rights / M. Wewerinke, V. Paolo Yu. – Geneva: South Centre, 2010. – 61 p. Стаття надійшла до редакції – 06.03.2020 р.

Y. Turchyn
O. Ivasechko

CLIMATE STRIKE AS AN INSTRUMENT OF PUBLIC INFLUENCE ON GLOBAL CLIMATE CHANGE ISSUES

The article considers peculiarities of climate strike as a new instrument that might stop climate change as a biggest challenge of the present. The author outlines main reasons that prompted Swedish schoolgirl Greta Thunberg to initiate school strikes for the climate. It is explained about environmental activism as a movement of representatives of various groups of individuals and organizations that work in collaboration in social, scientific, political and

conservational fields with the main purpose of addressing environmental concerns. It has been analyzed an origin, goals, methods and tools of the climate strike activities of 350.org as an international environmental organization addressing the climate crisis. Special attention is paid to hydraulic fracturing, or fracking as a technique designed to recover gas and oil from shale rock. Based on US fundamental research, the author underlines dangers and risks of fracking due to earth tremor concerns as well as possibility of escaping of potentially carcinogenic chemicals during drilling and contaminating groundwater around the fracking site. Besides of FridaysforFuture and 350.org movements addressed climate crisis author describes the history, main goals, vision and strategy of the Extinction Rebellion movement. It is emphasized that Extinction Rebellion created with the aim of using nonviolent civil disobedience to compel government action to avoid tipping points in the climate system, biodiversity loss, and the risk of social and ecological collapse. It is underlined that activists often violate public order; most of them during protests accept arrest and imprisonment. It has been mentioned that 2019 was the year of climate change and because of coronavirus disease global climate strike nowadays moved online. The author draws conclusion, pointing that acknowledge the reality of climate change, cooperation of all stakeholders and far-sighted leadership are among the fundamentally important steps that must be taken to achieve the goals and consolidate countries around the global climate change problem.

Keywords: *climate strike, climate change, global warming, environmental activism, Fridays for Future.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БІКІР КАТЕРИНА ЮРІЇВНА – аспірантка кафедри політології, філософський факультет Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

БОБРИК ОЛЕКСАНДР ВАЛЕНТИНОВИЧ – аспірант кафедри міжнародної політики, факультету Міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

ВОЛОНИЦЬ ВІРА СТЕПАНІВНА – кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету.

ГУЗЬ АНТОН МИКОЛАЙОВИЧ – магістр історії та археології.

ДЕСЯТНІКОВ ІВАН ВАЛЕРІЙОВИЧ – кандидат історичних наук, доцент кафедри приватного права Східноєвропейського університету економіки і менеджменту.

ДОРОШ ЛЕСЯ ОЛЕКСІЇВНА – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка».

ЗДОРОВЕГА МАР'ЯНА ВОЛОДИМИРІВНА – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка».

ІВАСЕЧКО ОЛЬГА ЯРОСЛАВІВНА – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка».